

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Jon Ander Zurikarai Atxa-Orbea

*Zaldibar
Bizkaia (1933)*

Aurkibidea

Biografia

Goierri auzoko Goikoetxen jaio eta hazi zen, amaren jaiotetxe berean. Umetatik hasi zen baserriko beharretan idi-uztarria lagun zuela eta horixe izan zuen gero ere bizibide. Hamahiru urtegaz hasi zen Eibarrera esnea saltzen eta erretiratu arte aritu zen horrexetan.

Zintak

ZAL-008

- **Proiektua:** Zaldibarko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2013-05-23
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

ZAL-009

- **Proiektua:** Zaldibarko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiolea, Nerea
- **Data:** 2013-05-23
- **Iraupena:** 55 min
- **Euskarria:** Bideo digitala

Pasarteak

1. Maisurik onena, Elorriokoa

- **Erref:** ZAL-008/002
- **Iraupena:** 0:02:02. **Hasi:** 00:01:08. **Bukatu:** 00:03:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Eskolan dena egiten zuten erdaraz. Sarri aldatzen zuten maisuz, horregatik ez zuten ganoraz ezer ikasten. Ikasi zuten apurra Elorriko maisuarekin egin zuten, hark euskarara itzultzen baitzizkien eskolako gaiak. Neskak eta mutilak banatuta zeuden eskolan.</p>

Transkripzioa

-Eskolara hasi gintzezenien, zazpi urtaz, ez euen... honetako itten oskuen ipiñi ta /ipiñi tte/ kantau erderaz, bestela beste guztie be erderaz. Maisu bat sekule ez gendun ganoraz eukitten, ze danak izeten zin interiñuek, osea... plaziaz bapez. Gure denporan plaziaz bapez, ez euen aukeraik. Handik gerotxua hasi zien. Eskola bi euezan, bata, oin be [hantxe daz e?] eurek, baiña gero anpliatu, oin diferente da. Baiñe, harek eskolak blokiek iguel daz. Entradan, Zaldibarko [Zaldiberko] entradan, lehelengue neskena, bestie mutillena. Batak maistrie eukitten eban ta bestiek maisuek. Baiña maisuek geur be bai, ta iguel hamabost egunera /eguna/ atzea bestea, kanbixetan egoten zin. [...] juergan eitteko bakar-bakarrik. Guk asko ikesteko... Lehelengo bat o bi etorri zien, Elorrioko [Elorrixoko] seme bat, [...] be etorri zen maisu majua. Haitxek erakutsi oskun... nik ikesi nebana haitxegaz ikesi neban.

-Ta Elorriokoa [Elorrixokoa]?

-Elorriokoa [Elorrixokue]. [Arroittibe] baserrikue.

-Euskeldune.

-Euskeldune, euskeldun-euskeldune. Ta harek baekixen gu ze... ze falta... ze falta genduen, ze ez genduen ulertzen esaten ebena. Ta harek traduzidu eitten oskun, ezkutuen baiñe traduzidu sarriten. Gizon ona, baiñe [...] posiblieu bera sentitzeko, [...]. Bai, bestelan maisue ta buf!

-Eskolie ze egon zan, oin dauen leku berien?

-Bai, oin anpliaute daz gehixa asko. Baiñe bertan. Lehelengo, hametik Zaldibarrera [Zaldiberrera] zoiezela, eskumerakue ta bigarrena, neskena entradie zan, entradan dauena, lehenengo dauena bidien kontrari; ta bigarrena, zera mutillena, eskumakue. Horrixek, besterik ez euen han. Ta nere denpora guztien bez.

2. Hoditerian babestu hegazkinen bonbetatik

- **Erref:** ZAL-008/006
- **Iraupena:** 0:01:48. **Hasi:** 00:08:41. **Bukatu:** 00:10:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939)

Laburpena:

<p>Errepublikara garaian jaio ziren askok daukate izena euskaraz. Hala ere, gerra sasoiaren gauzak asko aldatu ziren. Aita, esaterako, trintxerak egiten ibili zen Galdaramiñon. Ama eta seme-alabak, ostera, bide azpiko hoditerian ezkutatzen ziren hegazkinen bonbetatik babesteko. Ihesi zihoan Eibarko jendea hartu behar izaten zuten baserrietan.</p>

Transkripzioa

-Ta hemen zure sasokoak, Errepublikan jaixonikoei asko dauz euskerako izena dekenak?

-Bai, bai, bai, mordua. Bai, bai, bai, mordua. Bai bai, ta nik esan dotsut / esaotsut/, hortixik [...] ta ezebe, beste batzuk be halantxe ein eben ta akabo. Deskudietan bazan, egurre eguen ta gerra denporan ez dotsut ezebe esango... Geuk ikusi ginduzen bakarrik be, gu mutiko txikiek, gu mutiko [...] ta guresuek ta abioen zatietan entzuten ebenian... aitte trintxerak eitten Kaldaramiñotik, Eibartik ordu beteko bidie /birie/ goixen

mendixen, Elgeta onduen e? Kaldaramiñon. Trintxerak eitten, gizonak kanpuen ondio. Ta amak eta umie eskuetatik hartu ta aillegetan ta karreteriek azpizen dekozan kañerixak... haratxe eskutetan, protejitzeko zoker. Etxiai edozer [...] ta. Edo /ero/ kanpoko jentie be orduen, gerra denporan, Eiberkuek eta jentie ba baserrixetan hartu, nonbeitten hartu biher ba! Persona onak e? persona onak, Jesus! Jente ona eon zan bai. Beste aldientzat txarrak be asko baie...

-Ba zuk gerrako akordurik ez dozu eukiko ba. Gerrako akordurik ez dozu eukiko.

-Entzune gehixa, ekusitte ba guk... in oskuezan /iñoskuezan/... umetakuek. Umetako geuzak. Mille ta bederatzireun ta hegita hamaurigarren urtekue naz ta. "Enero del año treinta y tres", mutiko txikixe.

3. Zaldibartar bati hanka kendu eta arreba hil

- **Erref:** ZAL-008/007
- **Iraupena:** 0:01:02. **Hasi:** 00:10:29. **Bukatu:** 00:11:31
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak

Laburpena:

Pedro Gallastegi zaldibartarrari hanka bat kendu zioten gerran. Abeslari ona izan zen, tenorra. Arreba ere gerra sasoiari hil zuten.

4. Kafea eta azukrea Eibartik kontrabandoan

- **Erref:** ZAL-008/008
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:11:31. **Bukatu:** 00:12:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerraren eragina

Laburpena:

Gerra sasoiari ezkutuan joaten ziren Eibarko taberna batera falta zutena hartzeri, kafea eta azukrea esaterako.

5. Eibarrera esnea saltzera

- **Erref:** ZAL-008/011
- **Iraupena:** 0:04:24. **Hasi:** 00:17:09. **Bukatu:** 00:21:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Herrira saltzera, erostera

Laburpena:

Gurasoek eta izenekok esne-kantinak eramaten zituzten Eibarrera astoz. Baba kiloak eramanez gero, Olarreagan Gipuzkoara sartzeko zerga ordaindu behar izaten zuten. Gero eta esne gutxiago saltzen zuten urteek aurrera egin ahala eta horregatik hasi ziren zentralari saltzen. Hamahiru bat urte zituela hasi zen Jon Ander Eibarren esnea saltzen.

6. Behiak eskuz jetzi

- **Erref:** ZAL-008/014
- **Iraupena:** 0:02:41. **Hasi:** 00:25:24. **Bukatu:** 00:28:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera
- Baserrria » Baserriko lanak

Laburpena:

Ama seietan irteten zen esnetan. Behiak egunean bitan jezten zituzten; antzutzen ari zirenak izan ezik, horiek behin jezten zituzten. Hasieran eskuz egiten zuten, makinak etorri ziren arte.

7. Tabernak bezero

- **Erref:** ZAL-008/016
- **Iraupena:** 0:03:11. **Hasi:** 00:28:34. **Bukatu:** 00:31:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Herrira saltzera, eroatera

Laburpena:

Bezero gehienek egunean bertan ordaintzen zuten. Tabernek, oster, normalean astean astean ordaintzen zuten. Taberna mordoa eduki zuten bezero. Abuztuan oporretan joaten zirenean ere ordaintzen zieten, esnerik eramanez arren.

8. Idi-bikote gaztea erosi gero saltzeko

- **Erref:** ZAL-008/019
- **Iraupena:** 0:02:45. **Hasi:** 00:34:06. **Bukatu:** 00:36:51
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:

Azken idi-bikotea Urduña aldetik ekarri zuen aitak. Idi-bikote gaztea erosten zuen eta gero uztarria, hedeak eta aparejua egiten zizkien. Azkenik beharrean erakusten zien eta urte bira saldu egiten zituen.

9. Lehengo uztargileak

- **Erref:** ZAL-008/020
- **Iraupena:** 0:04:18. **Hasi:** 00:36:51. **Bukatu:** 00:41:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Zaldibarko 'Antzua'-k egiten zituen hedeak eta uztarriak. Lehenago, Elorrioko

Eusebio eta Berrizko Asentsio Urresti ziren inguruko uztargileak. Uztarria egin baino lehen, pagoa askan eduki behar izaten zuten beratzten. Egun bat edo bi ematen zituzten uztargileek euren lana egiten. Hala ere, orain eibartar batek ordu bian egiten ei du.

10. Soldadutza Baztanen

- **Erref:** ZAL-008/022
- **Iraupena:** 0:02:29. **Hasi:** 00:43:00. **Bukatu:** 00:45:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Baztanen egon zen soldadu Jon Ander. San Lorentzoko jaietan Izpegiko portua pasatuta joaten ziren erromeriara, ezkutuan. Erratzuko inauterietan ere jai itzela egiten zuten. Brigada ona zuten, baina teniente gogorra.

11. Soldadutzatik etxera behin etorri

- **Erref:** ZAL-008/025
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:50:13. **Bukatu:** 00:51:33
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:

Zaldibartik Baztanera joateko "La vaca" trena hartu zuen. Baten baino ez zen etxera etorri soldadutzan egon zen artean, Gabonetan.

12. Inauteriak Iruzibietan

- **Erref:** ZAL-008/026
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:51:33. **Bukatu:** 00:52:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Inguruko tabernetan makina bat dantza egindakoa da Jon Ander. Trabakuako Iruzibietan tabernan, esaterako, erromeria itzela egiten zuten inauterietan.

13. 800 pezetako bizikleta

- **Erref:** ZAL-008/027
- **Iraupena:** 0:01:57. **Hasi:** 00:52:27. **Bukatu:** 00:54:24
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Bizikleta-fabrikak

Laburpena:

Lehenengo bizikleta 800 pezeta ordaindu zituen, hemeretzi bat urte zituela. Eibarren erosi zuen, Orbea bat.

14. Inguruko erromeriak

- **Erref:** ZAL-008/028
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:54:24. **Bukatu:** 00:56:04
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:

Neguan, Durangoko Ezkurdi plazako erromeriara joaten ziren sarritan. Bandak eta orkestrak jotzen zuen bertan. Arrate egunekoa ere erromeria handia izaten zen eta baita Urkiolako San Antonio egunekoa ere. Arraten dantza solteko lehiaketak egiten ziren.

15. Garaiko Santiagoetako erromeria kentzeko agindua

- **Erref:** ZAL-008/029
- **Iraupena:** 0:01:25. **Hasi:** 00:56:04. **Bukatu:** 00:57:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Politika » Politika eta Franco

Laburpena:

Santiagoetan Garain egiten zen erromeria. Behin, Bizkaiko Gobernadore Zibila hil zela eta Garaiko erromeria kentzeko agindua eman zuten.

16. Garizuman erromeria Deban

- **Erref:** ZAL-008/030
- **Iraupena:** 0:01:19. **Hasi:** 00:57:29. **Bukatu:** 00:58:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Garizuma eta Errauts Eguna

Laburpena:

Garizuman erromeriak kendu egiten zituzten, baina Deban utzi egiten zituzten. Jende mordoa joaten zen bertara.

17. Ezkurdiko erromeria

- **Erref:** ZAL-008/031
- **Iraupena:** 0:01:24. **Hasi:** 00:58:48. **Bukatu:** 01:00:12
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Trenak
- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Ezkurdiko erromerian, alde batean gizonak egoten ziren eta bestean emakumeak. San Antonio egunean, Urkiolatik jaitsi ostean egiten zen erromeria handia Ezkurdin. Azkenengo trenean joaten ziren etxera, "eskoba"-n.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-09-30

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com